

ISKOLAÉRETTSÉG ÉS NYELVI ÉLETKOR ÖSSZEFÜGGÉSEINEK VIZSGÁLATA TÖBBNYELVŰ KÖRNYEZETBEN ÉLŐ GYEREKEK ESETÉBEN

Erdei Ildikó

SZTE Neveléstudományi Doktori Iskola

Kulcsszavak: kétnyelvűség, nyelvi szocializáció, iskolaérettség

Az elmúlt évtizedekben a kétnyelvűség kérdése egyre inkább előtérbe került. A globalizációs és a migrációs folyamatok, az Európai Unió bővülése gyökeresen átformálja az egynyelvűségről illetve többnyelvűségről vallott nézeteket, a többségi és kisebbségi nyelvek szerepéről, jövőjéről alkotott képet. A kétnyelvűség lényege két (vagy több) nyelv használata az ember mindennapi életében, nem pedig két vagy több nyelv optimális és egyforma szintű ismerete.

Kutatásom célja a többnyelvű környezetben (Temes megye, romániai Bánság) élő magyar gyerekek nyelvi szocializációjának vizsgálata, a nyelvi „szocializációs tér” feltérképezése, e folyamatok és az intézményes anyanyelvű oktatás összefüggéseinek feltárása. A demográfiai és népszámlálási adatok alapján végzett elemzések szerint a Temes megyei magyar közösség (lélekszáma 50556 fő, a teljes lakosság 7,58%-a) asszimilációs potenciálja igen magas (az asszimilációs fogyás az elmúlt tíz évben 10,1% volt, mely a teljes fogyás 51,57%-a), a vegyes házasságok aránya eléri a 63,9%-ot. Ezek a folyamatok hatással vannak a magyar tannyelvű intézmények tevékenységére is: saját kutatásaim szerint 2007-ben a magyar tannyelvű óvodában járó gyerekeknek 55,8%-a, a magyar iskolába járó kisiskolások 31,6%-a származott olyan családból, ahol a kommunikáció nyelve elsősorban nem a magyar nyelv. Ilyen körülmények között a magyar nyelvet ismerő gyerekek oktatására és nevelésére berendezkedett intézmények új helyzetekkel szembesülnek: egy csoportban, osztályban tanulnak olyan gyerekek, akik anyanyelvi szinten beszélnek a nyelvet, és olyanok is, akik egyáltalán nem, vagy alig beszélnek a nyelvet.

Előadásomban az elmúlt két tanévben 1. osztályba iratkozó gyerekek (összesen 84 kisdíák) iskolaérettségi vizsgálatának nyelvi összefüggéseit mutatom be. A vizsgálatokhoz a 4–8 évesek számára kidolgozott Diagnosztikus fejlődésvizsgáló rendszer (DIFER) rövid változatát, valamint a logopédiai vizsgálatokban használatos nyelvfelvérdési próbákat használtam. Az eredmények szerint minden ötödik gyermek iskolába lépéskor nem beszél olyan szinten a magyar nyelvet, hogy az általános iskolaérettségi feladatokat ezen a nyelven teljesíteni tudja. A kétnyelvű családokban nevelkedő gyerekek esetében elsősorban a beszédhallás-próbákon érnek el átlag alatti eredményeket.

A kutatási eredmények alapjául szolgáltak a felzárkóztató nyelvcsoport kialakításának, a sajátos helyi programok kidolgozásának. A magyar oktatást igénylő kétnyelvű gyerekek hatékonyabb integrálása érdekében a továbbiakban szükség van a magyar nyelvi kompetencia mérésére alkalmas eszközök, valamint a fejlesztésre alkalmazható módszerek, programok kidolgozására.